

२१४३
२१४३

मकवानपुर बहुमुखी क्याम्पस, हेटौंडा

पहिलो आन्तरिक परीक्षा २०८०

कक्षा : ११ (विज्ञान / शिक्षा / मानविकी)

विषय : अनिवार्य नेपाली (NEP 0011)

पूर्णाङ्क : ३७.५

समय : १.५ घन्टा

१. दिइएको अनुच्छेदका रेखाङ्कित वर्णहरूको उच्चारण स्थान र प्रयत्न छुट्याई लेख्नुहोस् : (३)

वीर पुर्खाको बलिदान हामी सबैले स्मरण गर्नुपर्ने विचार वासुदेव त्रिपाठीको छ ।

२. शुद्ध गरी पुनर्लेखन गर्नुहोस् : (२.५)

गए साल रोपाइको बेलामा हामीले चार किलो वनीको कुरालाई लिएर हडताल गर्छौं । शुरुमा त सब राम्रै थियो । तीन दिन सम्म काम ठप्प भयो हामीले फेकन र शनिचरलाई अगुवा बनाएका थियौं ।

३. अनुच्छेदमा रेखाङ्कन गरिएका शब्दको पदवर्ग पहिचान गरी लेख्नुहोस् । (२)

मनुष्य जीवन बुझ्न सहज त छैन तर यसलाई बुझ्न खोज्नुको विकल्प पनि छैन ।

४. कुनै एक प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् : (२)

दिइएको अनुच्छेदबाट दुई दुईओटा तत्सम र आगन्तुक शब्द पहिचान गरी लेख्नुहोस् :

संस्कृतिभिन्न मानिसका वेशभूषा, भाषा, दर्शन आदि पर्दछन् । कोट लगाएर मोटर चढ्दै हिँड्ने हाकिम मात्र सुसंस्कृत हुन्छन् भन्ने छैन ।

अथवा

दिइएका शब्दहरूलाई शब्दकोशीय क्रममा मिलाई लेख्नुहोस् :

आमा, आँगन, अंश, आँखा

५. दिइएको अनुच्छेदबाट तीनओटा पारिभाषिक शब्द पहिचान गरी वाक्यमा प्रयोग गर्नुहोस् : (३)

भाइरसले रोगको सङ्क्रमण बढाउँछ । प्रदूषण यसको प्रमुख लक्षण हो । वातावरण सफा राख्ने, पौष्टिक खानेकुरा खाने, शरीरकका लनगि चाहिने भिटामिनको सेवनले हामी सुरक्षित रहन्छौं ।

अथवा

दिइएको अनुच्छेदबाट एउटा अनुकरणात्मक शब्द, एउटा उखान र एउटा टुक्का पहिचान गरी तिनलाई वाक्यमा प्रयोग गर्नुहोस् :

आए आँप गए झटारो भने झैं मैले पनि झनक्क रिस उठेर छिमेकीको सेखी झार्न दसैंमा चिट्ठा किनेको थिएँ । मूर्खका अघि दैवको केही लाग्दैन भने झैं चिट्ठा बेच्ने केटाहरू त चिट्ठा खुल्ने अघिल्लो दिन नै पो लुसुक्क सुइँकुच्चा ठोकेछन् ।

६. कुनै एक प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

(४)

(क) तलको अनुच्छेदका वाक्यलाई एकवचनमा परिवर्तन गरी लेख्नुहोस् :

तिमीहरू माध्यमिक तहमा पढ्ने विद्यार्थी हो । हामी पनि कक्षा ११ मा पढ्छौँ । हामीले अर्को हप्ता घुम्न जाने योजना बनाएका छौँ । तिमीहरू पनि भ्रमण जान्छौ कि ?

(ख) तलको अनुच्छेदका वाक्यहरूको लिङ्ग परिवर्तन गरी लेख्नुहोस् :

बुबा सहर जानुभएको छ । घरमा म एकलो छु । बहिनी बजार गएको छे । गोरु घाँस खाँदै छ ।

७. दिइएको अनुच्छेद पढी सोधिएका प्रश्नको छोटो उत्तर लेख्नुहोस् :

(४)

वर्तमान युग विज्ञान र प्रविधिको युग हो । विज्ञानले विविध क्षेत्रमा गरेको प्रगतिले वर्तमान युग सुविधायुक्त बन्न पुगेको छ । टेलिफोनको आविष्कारले गर्दा संसारका कुना कुनामा तुरुन्तै सम्पर्क गरी दोहोरो कुराकानी गर्न सम्भव भएको छ । रेडियो र टेलिभिजनका माध्यमबाट विश्वमा घटेका विभिन्न घटनाहरूका बारेमा घरेमा बसी बसी समाचार सुन्न र हेर्न सक्ने सुविधा सबैलाई उपलब्ध भएको छ । यसै गरी रेल, मोटर, पानीजहाज, हवाईजहाज जस्ता यातायातका साधनहरूले टाढा टाढाको गन्तव्यलाई पनि सुगम तुल्याइदिएका छन् । वैज्ञानिक क्षेत्रमा भएको आशातीत प्रगतिले गर्दा घरायसी कामदेखि लिएर कृषि, उद्योग, वाणिज्य आदि क्षेत्रमा मानवीय जीवनपद्धति सुखी, सम्पन्न र सुविधायुक्त बन्न पुगेको छ । मानिसले आर्जन गरेको अभूतपूर्व ज्ञान, निरन्तर कडा मिहिनेत र अनुसन्धानको परिणाम स्वरूप 'यन्त्रमानव' आविष्कार गर्ने महावपूर्ण कार्यमा समेत सफलता प्राप्त भएको छ । यन्त्रमानव भनेको मानिसले जस्तै काम गर्न सक्ने एउटा स्वचालित यन्त्र हो । यसले मानिसलाई वैज्ञानिक, औद्योगिक, घरायसी आदि विविध क्षेत्रमा सघाउने काम गर्छ ।

प्रश्नहरू :

(क) सञ्चारका माध्यम तथा यातायातका साधनले संसारलाई कसरी नजिक बनाएको छ ?

(ख) यन्त्रमानवले मानिसलाई कसरी सघाउँछ ?

(ग) वैज्ञानिक क्षेत्रमा भएको आशातीत प्रगतिले मानव जीवनलाई कस्तो बनाएको छ ?

(घ) 'वैज्ञानिक' र 'अनुसन्धान' शब्दलाई अर्थ खुल्ने गरी वाक्यमा प्रयोग गर्नुहोस् ।

८. अनुच्छेदबाट चारओटा बुँदा टिपी एक तृतीयांशमा सारांश गर्नुहोस् : (२+२=४)

गुरु सुरुमा इतिहास पनि साहित्यकै एक अङ्गका रूपमा मानिएको थियो । मानिसहरूलाई आनन्द दिलाउने तथा मनोरञ्जन प्रदान गर्ने साधनका रूपमा यसको प्रयोग गरिन्थ्यो । इतिहासका सत्य

घटनालाई बढीभन्दा बढी रोचक बनाउन अनेक काल्पनिक कुरा समावेश गरिन्थ्यो । यसले गर्दा इतिहासको वास्तविकता के हो, पहिल्यसम्म उनसमेत गाह्रो पर्यो । इसापूर्व पाँचौं शताब्दीतिरका केही चिन्तकहरू इतिहासलाई तथ्यपूर्ण बनाउन प्रयत्नशील थिए । ग्रीक विद्वान् हेरोडोटसको नाम यस प्रसङ्गमा विशेष उल्लेखनीय छ । उनी इतिहासका प्रथम सिद्धान्तकारका रूपमा पनि चिनिन्छन् । हेरोडोटसपछि थुप्रै विद्वान्हरूले इतिहासलाई कथा र दन्त्यकथा-भन्दा अलग ढङ्गले लेख्ने प्रयत्न गरे । हेरोडोटसकै अनुयायी थ्युसिडाइसले पेलोपोनेसियन युद्धको इतिहास आफ्नै व्यक्तिगत अवलोकन र प्रत्यक्षदर्शीको बयानका आधारमा तयार पारेका थिए । अरिस्टोटलले इतिहासलाई दार्शनिक चिन्तनका रूपमा लिएका थिए । मध्यकालमा आएर युरोपमा इतिहासलाई धर्मसँग गाँसेर अध्ययन र परिभाषित गर्ने परिपाटी विकास भयो । सोरोँ सत्रौं शताब्दीमा युरोपमा आएको पुनर्जागरणले भने इतिहास लेखनमा ठुलै परिवर्तन ल्यायो । यस युगमा आएको परिवर्तनले गर्दा फेरि विद्वान्हरूले इतिहास लेखनलाई तथ्यपूर्ण बनाउन थाले । आधुनिक युगमा इतिहास लेखनको वैज्ञानिक पद्धतिको विकास भयो । यस युगमा प्राचीन इतिहासको खोजीको प्रक्रिया पनि तीव्र भयो र इतिहास एउटा छुट्टै विधाका रूपमा स्थापित भयो ।

९. दुवै प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस् :

(क) दिइएको कवितांश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् : (२)

डिगर्चामा डोब तिम्नो चिसो हिउँभित्र होला
वेत्रावती किनारभरि पौरखको चिनो होला
वीर पुर्खा ! तिमीलाई मितेरीले मात्रै बाँध्यो
सागर तरी संसारभरि वीर गोर्खा रगत बग्यो ।

प्रश्नहरू :

(क) माथिको कवितांशमा हाम्रा पुर्खाहरूका बारेमा के भनिएको छ ?

(ख) 'सागर तरी संसारभरि वीर गोर्खा रगत बग्यो ।' यस कथनको तात्पर्य के हो ?

(ख) दिइएको कथांश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् : (३)

मलाई लाग्यो प्रश्न गर्नु आलोचनात्मक हुनु हो र प्रश्नले मानिसलाई विवेकी बनाउँछ र बुद्धि दिन्छ । प्रश्न नगरेको भए ग्यालिलियो ग्यालिलियो हुने थिएनन् । गार्गी र मैत्रेयी गार्गी, मैत्रेयी हुने थिएनन् । अलिकति विद्रोह त चाहिन्छ नै समतामूलक समाज बनाउन । मैले मङ्गलादेवी सिंह, साहना प्रधान सम्झें, मैले राजराजेश्वरी, योगमाया र विद्रोही धैरे महिलाहरू सम्झें । यो समानताका यात्रामा मैले धैरे पुरुषहरूलाई सम्झें, जो महिलासँगै मिलेर न्यायपूर्ण साझा संस्कृतिको निर्माण गर्न चाहन्थे । यस महान् स्वतन्त्रताको यात्रालाई पूर्णता दिन चाहन्थे । मैले यस यात्रामा सामेल भएर

आवाज दिएँ । देशमा स्थापित गर्‍यो । समा खोज्नु छ र सुन्दर संसांस्कृतिक दिशा र प्रश्नहरू :

(क) जीवनमा आलो

(ख) समतामूलक स

(ग) निबन्धांशमा क

१०. कुनै एक प्रश्नको उ

(क) नेपाली समाजका ल

(ख) 'गाउँको माया' कथ

विजय

3) 156 152 311

आवाज दिएँ । देशमा लोकतन्त्र आयो, देशमा गणतन्त्र आयो । संविधानले सांस्कृतिक पहिचान स्थापित गर्‍यो । समानताका विषय ल्यायो तैपनि हामीले न्याय खोज्नु छ, संविधानको कार्यान्वयन खोज्नु छ र सुन्दर संस्कृतिको निर्माण गर्नु छ । हामीले प्राप्त गर्ने न्याय पनि यही हो । नयाँ नेपालको सांस्कृतिक दिशा र गति पनि त यही हो ।

प्रश्नहरू :

- (क) जीवनमा आलोचनात्मक हुन के गर्नुपर्छ ?
- (ख) समतामूलक समाज बनाउन विद्रोह चाहिन्छ किन भनिएको होला ?
- (ग) निबन्धांशमा कस्तो संस्कृतिको परिकल्पना गरिएको छ ?

१०. कुनै एक प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

(८)

- (क) नेपाली समाजका लागि योगमायाले दिएका योगदानको विवेचना गर्नुहोस् ।
- (ख) 'गाउँको माया' कथामा पाइने सामाजिक पक्षको चर्चा गर्नुहोस् ।

विजयादशमी, दीपावली तथा छठ पर्वको शुभकामना !